

Viscum album Fytotherapie

SYNONIEMEN

Maretak; mistletoe

BESCHRIJVING

Inleiding

Maretak is een overblijvende half-parasiet. De plant onttrekt minerale zouten en water aan de gastplant. Maretak groeit graag op takken van loofbomen of soms op naaldbomen. Meestal zijn de populier, meidoorn, appelboom, lijsterbes, linde en perenboom de gastheren aan wie hij voedingsstoffen onttrekt. Maretak komt wijdverbreid in Europa voor, maar in Nederland is de struik alleen nog te zien in Zuid Limburg. In het voorjaar heeft het struikje kleine bloemetjes, in het najaar verschijnen de witte tot bleekgroene doorzichtige besjes die uiterst giftig zijn. Maretak plant zich voort doordat vogels de bessen eten en hun uitwerpselen met de zaadjes op boomtakken deponeren. De zaadjes moeten zolang aan de takken blijven kleven dat ze kunnen kiemen. Vervolgens halen de kiemen -via een speciaal zuigertje in de schors- hun voedingsstoffen op. De kleverigheid van de zaadjes is essentieel voor de voortplanting van de maretak. Viscum is een oude Latijnse naam en verwijst naar het plakkerige sap uit de bessen: "vogellijm".

Volksgeneeskunde

Van oudsher hangt er een beetje een sfeer van magie rond de maretak, welke misschien wel is ontstaan doordat het struikje een half-parasiet is. De oude druiden beschouwden de maretak als een heilige plant en dachten dat de takjes kwade geesten zouden verdrijven. En nog steeds bestaat de gewoonte om tijdens de kerstdagen maretak in huis te hangen omdat dit voorspoed en geluk brengt in het nieuwe jaar. Van oudsher gebruikt men jonge takjes en bladeren bij de behandeling van hoge bloeddruk, arteriosclerose, nerveuze tachycardie, hoofdpijn ten gevolge van hypertensie, histerie en chorea. De bessen zijn uiterst giftig.

WERKING

Werkzame bestanddelen:

Aminen waaronder choline, tyramine en histamine; flavonoïden als quercetine; lectinen (glycoproteïnen), terpenoïden als ursolzuur, beta-sitosterol en phytosterolen; viscotoxinen (polypeptiden) als viscotoxine A2, A3 en B; alkaloiden, vetzuren, syringine (fenylpropaanderivaat), suikers, zetmeel, looistoffen

Werkingsmechanisme

Aan maretak schrijven deskundigen vooral bloeddrukverlagende en sedatieve eigenschappen toe. In farmacologische studies heeft men zich geconcentreerd op de cytotoxische en immuunsysteem versterkende eigenschappen van de plant.

- Door het verrichten van dierstudies onderzocht men welke rol maretak speelt in de behandeling van kanker. Men paste bij deze studies het product "Iscador" toe. Iscador wordt bereid via een natuurlijk fermentatieproces van het plantensap. Men vermoedt dat immunostimulerende en cytotoxische eigenschappen van maretak een belangrijke rol spelen bij de tumorremmende werking. Onderzoeken toonden een cytotoxische werking aan in producten bereid uit onbewerkte en gefermenteerde plantensap. Glycoproteïne componenten lectine en viscotoxine bestanddelen uit de alkaloïde-groep werken eveneens cytotoxische. Zowel gefermenteerd plantensap als geïsoleerde polysacchariden uit de bessen bezitten een immunostimulerende werking. Vervolgonderzoek maakte duidelijk dat deze a-specifieke immunostimulerende werking van maretak extracten afhankelijk is van de doseringsfrequentie en de kwaliteit van het extract.
- Bloeddrukverlagende eigenschappen hangen van verschillende componenten af waaronder acetylcholine, histamine, GABA, tyramine en flavononen. Hoe deze bloeddrukverlagende werking precies ontstaat is nog niet opgehelderd. Deskundigen menen dat er sprake is van een remming op prikkelgevoelige centra van vasomotorische centra in de medulla oblongata. Andere wetenschappers denken dat er sprake is van een reflectorische reactie waardoor er bloeddruknormalisatie optreedt bij hyper- en hypotensie. Van Hellemont verklaart de bloeddrukverlagende werking uit de aanwezigheid van aminen, zoals choline, tyramine en histamine, GABA, lignanen, flavonoïden en syringine. Deze componenten prikkelen de parasympathicus en veroorzaken dilatatie van perifere bloedvaten dilateren hetgeen de vaatweerstand vermindert. Andere auteurs bevestigen dat bij 20% van de patiënten met arteriële hypertensie inname van maretakproducten de bloeddruk verlaagt. Bij meer dan 20% nemen vooral subjectieve symptomen als hoofdpijn, duizeligheid en

vage hartklachten af

Wetenschappers constateerden door het verrichten van humane studies waar patiënten aan deelnamen die leden aan verschillende carcinogene processen, dat zeer geringe verbetering optrad bij patiënten die behandeld werden met Iscador in vergelijking met patiënten uit de controlegroep. Onderzoekers stellen voorlopig dat de relatief zwakke tumorremmende werking van Iscador wellicht als adjuvans kan dienen bij conventionele operaties en radiotherapie. Bijzonder aan Iscador is -vergeleken met reguliere op immunosuppressie gerichte therapie- dat Iscador zowel cytotoxische- als immunostimulerende eigenschappen bezit. Er zijn aanwijzingen dat de immunostimulerende werking van maretak plantenextracten niet veroorzaakt wordt door bepaalde eiwitten als lectine of viscotoxine, maar door een synergistische werking van complexe polysacchariden. Deze hypothese benadert het werkingsmechanisme van Echinacea purpurea!

CONTRA-INDICATIES

Geneesmiddelen -maar ook zelfmedicatie, plantenextracten of homeopathica- kunnen interfereren met bestaande medicatie met de indicaties hart- en vaatklachten, hyper- of hypotensie en depressiviteit. Tevens zijn interacties mogelijk bij bestaande therapie met (anti)coagulantia en op immunosuppressie gerichte medicatie. Gebruik tijdens de zwangerschap en/ of lactatieperiode wordt met klem ontraden.

BIJWERKINGEN

De maretakbessen zijn extreem giftig. Toepassing van maretakproducten dient veiligheidshalve alleen door deskundigen te geschieden. De literatuur vermeldt als toxiciteitssymptomen hypotensie, coma, myosis, mydriasis en attaque met dodelijke afloop.